

**NOMINATIV BIRLIKLARDA PREDIKATIV MUNOSABATNING
AKTUALLASHISHI HAQIDA****Jabborova D.***SamDCHTI magistranti*<https://doi.org/10.5281/zenodo.7181522>

Annotatsiya: Ushbu maqolada nominativ birliklar va predikativ munosabat haqida soʻz boradi. Nominativ birliklarning maʼnolari, gap tarkibi va predikativ munosabatning afzalliklari haqida maʼlumotlar berilgan.

Kalit soʻzlar: Nominativ birlik, predikativ munosabatlarning tarixi va bugungi kundagi roli.

Annotation: This article discusses nominative units and predicative relations. Information is provided on the meanings of nominative units, sentence structure, and the advantages of predicative relations.

Key words: Nominative unity, the history of predicative relations, and their today's role.

Ushbu maqola nominativ birliklar va predikativ munosabat haqida soʻz boradi. Nominativ birliklarning maʼnolari, gap tarkibi va predikativ munosabatning afzalliklari haqida maʼlumotlar berilgan. Shuningdek, ushbu maqolada biz nominativ birliklar tarixiga, fan yutuqlariga nazar tashlashimiz mumkin. Maqoladagi fikrlar nafaqat yozilgan yoki maʼlumotli, balki aniq fakt va misollar bilan isbotlangan.

“Nominatsiya” atamasi lotincha (nominatio), nominal, nominatsiyasi. Nomzodlik tushunchasi tushuntirishni talab qilmaydi, bugungi kunda nazariy asos va lisoniy maqomga ega ekanligi bilan ajralib turadi. Shu bilan birga vaqtda, bu nazariyaning birliklari shakllanishining umumiy tamoyillarini oʻrganmoqda. Bu juda muhim, chunki tilshunoslikning nominativ holati birliklar ularni qoʻllashda juda muhimdir.

Leksik nominatsiya va propozitiv nominatsiya bir-biri bilan chambarchas bogʻliq. Darhaqiqat, leksik nomenklatura har qanday tilning asosiy birliklarini talab qiladi tizimi, va propozitiv nomzodlik, oʻz navbatida, ichida shakllanadi leksik birliklar doirasida. Til birliklari orasidagi nominativ belgilarga koʻra, toʻplam ibora va iboralar alohida ahamiyatga ega, chunki ularning ikkalasi ham nominativ xususiyatlarga ega. Garchi bularning tarkibiy qismlari birikmalar soʻzlardan tuzilgan, bu soʻzlar uchun xizmat qilmaydi mustaqil nominativ xususiyatlarning tavsifi, lekin shakllanishi nominativ jihatlar, ular kombinatsiyasi natijasida hosil boʻladi. Toʻplam ibora va iboralarning nominativ belgilari ham doimiy, chunki ular tilning leksik tarkibida mavjud ayniqsa tayyor shaklda. Bunday vaziyatni bilan kuzatish mumkin qoʻshma soʻzlar ham. Shu bilan birga, kompleksdagi soʻz komponentlari ishora qiladi nominativ jhati. Umuman olganda, barcha birikmalarda nominativ xususiyat soʻzlar ichki tuzilishi bilan bogʻlanadi.

Nutq birliklarining nominativ-kommunikativ xususiyatlari aniq bo'lishi mumkin jumlada kuzatiladi, chunki gap nafaqat bildiruvchini bildiradi ma'noni anglatadi, balki haqiqatda berilgan ma'lumot atamasi sifatida ham ko'rib chiqiladi. Lekin buni isbotlash uchun quyidagi misollarni olaylik: Tom eshikni ochdi yo'l kengayib ketdi. Ushbu misollarda ikkala jumla ham mavjud kommunikativ funktsiyalardir.

Predikativ ifoda (yoki shunchaki predikativ) predikatning bir qismi bo'lib, odatda kopulaga (yoki bog'lovchi fe'lga) ergashadigan iboradir, masalan. bo'lmoq, ko'rinmoq, paydo bo'lmoq yoki ma'lum turdagi fe'lning ikkinchi to'ldiruvchisi sifatida namoyon bo'ladi, masalan. qo'ng'iroq qilish, qilish, ism va boshqalar[1] Predikativ iboralarning eng ko'p e'tirof etilgan turlari - bu predikativ sifatlar (shuningdek, predikativ sifatlar) va predikativ nominallar (shuningdek, predikativ nominallar). Barcha predikativ iboralarning asosiy xususiyati shundan iboratki, ular "predmet"ga berilgan xususiyatni ifodalashga xizmat qiladi, bunda bu sub'ekt odatda bo'lak predmeti bo'ladi, lekin ba'zan gap ob'ekti ham bo'lishi mumkin.[2] Predikativ va atributiv iboralar o'rtasida birlamchi farq belgilanadi. Bundan tashqari, predikativ iboralar odatda gap argumentlari emas va ular odatda bo'lak qo'shimchalari ham emas. Demak, predikativ iboralar, dalillar va qo'shimchalar o'rtasida uch tomonlama farq mavjud.

Predikat atamasi tilshunoslikda va uning kichik sohalarida ikkita usuldan birida qo'llaniladi. Birinchisi predikatni standart deklarativ jumladagi sub'ektdan tashqari hamma narsa sifatida belgilaydi, ikkinchisi esa uni faqat asosiy mazmundagi fe'l yoki gapning bog'langan predikativ ifodasi sifatida ko'radi. Shunday qilib, birinchi ta'rifga ko'ra, Frenk tortni yoqtiradi jumlasining predikati tortni yoqtiradi. Ikkinchi ta'rifga ko'ra, huddi shu jumlaning predikati shunchaki mazmunli fe'lni yoqtiradi, bunda Frank va tort bu predikatning argumentlari hisoblanadi. Ushbu ikki ta'rif o'rtasidagi farq chalkashliklarga olib kelishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, til birliklarining nominativ belgilari doimiydir holbuki, bu jihat nutq birliklari uchun vaqtinchalik. Boshqacha aytganda, nominativ xususiyat asosiy, kommunikativ xususiyat esa til birliklarining ikkilamchi belgilari. Biz buni ifodalashda ishonamiz nutq jarayonida xabar, agar biror kishi tavsifiga yaqinlashsa ichki va tashqi nutq nuqtai nazaridan masala, o'tkazish nutq fikrlash mahsuli, so'zga yoki boshqasiga ehtiyoj bor leksik material, keyin esa sintaktik tuzilma tanlanadi. Biroq, agar biz muammoning mohiyatini faqat tashqi nuqtai nazardan ko'rib chiqib nutq, sintaktik tuzilmani tanlash birlamchi ma'noga ega bo'ladi. Bu holda, inson ongida mavjud bo'lgan gaplarning sxemalari ishlatilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Allerton, D (1979). Essentials of grammatical theory. London: Routledge & Kegan Paul.
2. Ackerman, F.; Webelhuth, G. (1998). A theory of predicates. Stanford, CA: CSLI Publications.
3. Burton-Roberts, N (2016). Analysing sentences: An introduction to English Syntax. London: Longman. ISBN 9781317293835.
4. www.ziyouz.net